

Vier kuddes Veluwse heideschappen

De kuddes van Veluwse heideschappen vormen het hart van het stamboek van dat ras. Daarom schetsen we in dit nummer en in het volgende nummer een portret van vier kuddes.

In dit nummer belichten we de kuddes van Ermelo, de Lemelerberg, Hoog Buurlo en Loenen. Wat is specifiek aan deze kuddes? In een apart kader vindt u extra informatie.

Kudde Ermelo

In mei 2003 opende de schaapskooi in Ermelo zijn deuren. Een relatief nieuwe kooi dus en tevens de grootste van Nederland. De kudde begon met 40 ooiën, afkomstig uit Lemele, Wierden en Ede. In de kooi kunnen maximaal 400 Veluwse

Lam en moeder genieten van de eerste zonnestralen

Hans Krudde

heideschappen, inclusief lammeren, worden ondergebracht. Alle schappen zijn in eigendom van de Stichting Schapedrift Ermelo. Daar is voor gekozen omdat dit de continuïteit van de schaapskooi ten goede komt. De gemeente is formeel de eigenaar van de Ermelosche Heide. Zij heeft de begrazing ervan overdragen aan de Stichting Schapedrift Ermelo.

De stichting is daarmee verantwoordelijk voor de exploitatie van de schaapskudde, de schaapskooi, het bezoekerscentrum en de begrazing van de Ermelosche Heide. De herder en de coördinator van het bezoekerscentrum zijn dan ook in dienst bij de Stichting Schapedrift Ermelo.

Eind februari is het laatste lam van het seizoen al geboren. Dat brengt het aantal nieuw geboren lammeren op 213 stuks (110 ooiën, 103 rammen).

Actieve vrijwilligers

Jaarlijks bezoeken 80.000 geïnteresseerden het bezoekerscentrum. Deze worden ontvangen door de herderin, maar ook

Schappen kijken

door de ruim 70 vrijwilligers, die onder coördinatie van Geesje Eleveld hun bijdrage leveren aan het voortbestaan van de schaapskooi. Een aantal vrijwilligers maakt zelfs tegen vergoeding van materiaalkosten ansichtkaarten en herdersstokken om te kunnen verkopen in de winkel. De actieve vrijwilligers laten zien dat de schaapskooi een belangrijke functie heeft binnen de regio. De Stichting Schapedrift Ermelo heeft een duidelijke maatschappelijke verantwoordelijkheid; de schaapskooi wordt regelmatig bezocht door scholen, ouderen en gehandicapten.

Praktische informatie

Naam:	Stichting Schapedrift Ermelo
Openingstijden en meer informatie:	www.schapedrift.nl
Herder:	Marion Derks
Kudde:	gemiddeld 350 Veluwse heideschappen
Begrazing:	Ermelosche heide, 380 hectare

Kudde Lemelerberg

Schaapherder Anita Wichers van Landschap Overijssel hoedt samen met een team van vijf enthousiaste vrijwilligers de kudde Veluwse heideschappen van het Overijssels Landschap. De kudde bestaat uit ongeveer 240 dieren en telde begin vorig jaar 143 ooiën. De schapen begrazen in hoofdzaak de Lemelerberg. Gras en jonge boompjes worden door de Veluwse heideschappen opgegeten, waardoor de heide open blijft. Het terrein heeft een droge ondergrond. Daarop voelen Veluwse heideschappen zich thuis.

Daarnaast heeft de kudde een 'bijbaan'. Af en toe moet de kudde naar het Wierdense Veld. Dat is een voormalig hoogveengebied waarvan het waterpeil kunstmatig wordt verhoogd. Die verhoging veroorzaakt een explosieve toename van het pijpenstrootje. Dan moet de kudde daar een aantal maanden aan de slag om het pijpenstrootje weg te werken. 's Winters is de kudde op haar thuisbasis, de Lemelerberg. Daar is ook de kooi en aan het eind van de winter en het vroege voorjaar worden daar de lammeren geboren. Overdag lopen de dieren in het veld en 's nachts verblijven ze

Schaapskooi op de Lemelerberg

Peter van Eldik

Schapen op de Lemelerberg

Peter van Eldik

in de schaapskooi. Zo blijft er niet te veel mest achter op het veld en de potstalmest uit de schaapskooi wordt gebruikt voor de roggeakkers in de omgeving.

Herder als ambassadeur

De kudde Lemelerberg is een door de SZH erkend fokcentrum. Er wordt een verantwoord fokbeleid gevoerd en men doet mee aan de rammenpool van de kuddes Veluwse heideschappen. Daarbij worden ieder jaar tien jonge rammen geselecteerd en na getest te zijn op scrapie gaan de rammen van de Lemelerberg steeds naar de kudde van de Posbank.

Door de rammen in een vaste volgorde te laten circuleren is er weinig inteelt, omdat voor de kuddes jaarlijks nieuwe rammen van elders beschikbaar zijn. Ooiën die bijdragen aan het fokdoel, worden als fokdier ingezet. Zo wordt er bijvoorbeeld niet meer gefokt met dieren met roze ogen en witte wimpers. Uit de nieuwe lammeren aanwas worden ooiën geselecteerd die oudere ooiën vervangen. De gemiddelde leeftijd van de kudde is ongeveer 6,5 jaar. Daarnaast heeft de SZH in de herder een goede ambassadeur voor de promotie van het behoud van levend erfgoed. Ook die taak neemt de herder serieus.

Praktische informatie

Naam:	Kudde Lemelerberg van Landschap Overijssel
Openingstijden en meer informatie:	www.landschapoverijssel.nl
Herder:	Anita Wichers
Kudde:	143 ooiën Veluwse heideschappen
Begrazing:	Lemelerberg en Wierdense veld

Kudde Hoog Buurlo

De kudde van dit door de SZH erkende fokcentrum in Hoog Buurlo valt onder Staatsbosbeheer. De vrij nieuwe kooi ligt langs een fietspad en heeft vooral 's zomers veel belangstelling. De weg naar de kooi is niet speciaal aangegeven, om te voorkomen dat er drommen toeristen langs komen. Herder Wilfried Buitink is van mening dat van de omgeving een bepaalde rust uit moet gaan. Er zijn speciale dagen, zoals de schaapscheerderdag, dit jaar op 21 juni.

Invloed van hond op begrazing

Het terrein waar de kudde graast is 600 ha. Eigenlijk te groot voor de kudde, die aan een derde genoeg heeft. De effecten van begrazing zijn ook afhankelijk van het type herdershond dat bij de kudde gebruikt wordt, aldus de herder. Bordercollies houden als drijvers de kudde te veel in beweging. De schapen kunnen dan minder lang en rustig eten. Dat zie je aan de begrazing. Wilfried gebruikt daarom nu een Altdeutsche Hütelhunde. Dan kunnen de schapen beter hun werk doen. Hij wil op den duur met een ruwharige Hollandse herder gaan werken. Dat past meer bij de kudde. Dat ras is ook cultureel erfgoed en

Herder Wilfried Buitink verzorgt zijn schapen

Lammetjes in de kooi van Hoog Buurlo

het is een hoeder, geen drijver. Al met al blijft het zaak om met oog op de toekomst duidelijk te laten zien welk positief effect de kudde heeft op een natuurgebied.

Schapen met 'mascara'

Ooien worden geselecteerd op conditie, sterke rug en benen, ramskop en geen krijtkop (= doffe witte kop). Ze moeten niet te klein zijn en een breed achterwerk hebben. De herder heeft een voorkeur voor schapen met 'mascara' (dus meer uitdrukking) rond de ogen. Per jaar wordt gemiddeld 25 procent van de ooien ver-

vangen. Gemiddeld lammeren elk jaar 100 van de 150 ooien. Dit jaar kregen 94 ooien 53 ram- en 55 ooilammeren (een- of tweelingen).

In de rammenpool komen de rammen van de Rhedense schaapskudde. Van de 15 geselecteerde en op scrapiegevoeligheid geteste rammen blijven er 5 à 6 rammen over die ingezet kunnen worden. Ze worden alleen op jonge leeftijd gebruikt. Op hun beurt gaan van de kudde van Hoog Buurlo uiteindelijk 15 geselecteerde jonge rammen naar de grote schaapskudde van Ede van herder Aart van den Brandhof.

Praktische informatie

Naam:	Kudde Hoog Buurlo, Staatsbosbeheer
Naam herder:	Wilfried Buitink
Meer informatie:	www.staatsbosbeheer.nl
Kudde:	150 ooien
Begrazing:	Heidevelden rond radio Kootwijk

Rudolf van Bottenburg

De enters haasten zich naar de kooi

Kudde Loenen

Schaapskudde Loenen is een schaapskudde die onder leiding van herder Arjen Daalhuisen de heide van de Loenermark begraast bij het plaatsje Loenen op de Veluwe. De kudde is in eigendom van de Stichting Geldersch Landschap en Geldersche Kastelen en bestaat uit 220 Veluwse heideschape en een paar jonge Jutlandse heidekoeien.

Door de week gaat de herder met de kudde van 9.00 uur tot 16.00 of 17.00 uur naar de heide. In het weekend gaat een vrijwilliger met de kudde op pad. De kudde wordt

Heidekoetjes van de Loenense kudde

Rudolf van Bottenburg

gebruikt om de heide te begrazen en zo veel mogelijk het gras en de jonge opslag van bomen uit de heide te verwijderen.

Het terrein is ongeveer 240 ha groot. Omdat per schaap ongeveer een hectare nodig is, wil de herder zijn kudde uitbreiden tot 250 schape. Het feit dat dit jaar alle 60 enters zijn goedgekeurd en dus in het stamboek zijn opgenomen, helpt daarbij. Overigens zijn er weer 160 nieuwe lammetjes geboren, 92 ootjes en 68 rammetjes.

Nieuwe kooi en bezoekersruimte

De oude kooi was te klein geworden. Er is een nieuwe kooi gebouwd door de herder en zijn medewerkers en vrijwilligers met hout van de Loenermark. Eind vorig jaar was hij af en is hij officieel geopend. Er kunnen ruim 230 schape in. Ook de herder en

zijn vrijwilligers hebben een eigen ruimte. Daarnaast is er een bezoekersruimte met informatie over de kudde. Daar staat ook waar de kudde overdag te vinden is en je kunt zo de kooi met schape in kijken. De oude kooi is opgeknapt en daar verblijven 's nachts de enters en de heidekoeitjes.

Rammen en stieren

Ook de kudde van Loenen doet mee in de rammenpool. Jonge rammen komen van de Edese kudde (van Henk van den Brandhof) en rammen van Loenen gaan naar de kudde van Ermelo. Vanwege het risico voor het publiek lopen alleen jonge heidekoeitjes met de kudde mee. Stieren en heidekoeien met kalveren lopen in een omheind stuk van het Wekeromse Zand. ●

Praktische informatie

Naam:	Schaapskudde Loenen
Naam herder:	Arjen Daalhuisen
Meer informatie:	www.schaapskuddeloenen.nl
Aantal schape:	220
Begrazingsgebied:	heideterreinen van Loenermark